

VERSLAG

over de werkzaamheden van de Commissie in 1981

Mijnheer de Minister,

De statutaire vergaderingen (drie algemene en zes afdelingsvergaderingen) hebben plaatsgehad te Brussel op 26 januari, 25 mei en 26 oktober 1981 in de lokalen van de Universitaire Stichting.

Lezingen gehouden op de algemene vergaderingen :

L. WARNANT : *Les pronoms possessifs en français et en wallon.*

M. GYSSELING : *Vroeg-germaanse en Romaanse expansie in Noord-Gallië.*

Spreker is grotendeels klaar met een studie van de prehistorische namen in België, Nederland, Nord en Pas-de-Calais, waarbij hij evenwel ook alle volks- en godennamen en veel vroeg geattesteerde persoons-, water- en nederzettingsnamen uit geheel Frankrijk en Duitsland en zelfs daarbuiten opgenomen heeft.

Op grond daarvan heeft hij kaarten geschetst van de verbreiding van de Germaanse consonantverschuiving in Noord-Gallië in de 2de eeuw v.C. en van de Romaanse assibilering van *k* vóór *e*, *i*, *j* in de 4de eeuw n.C. In de 2de eeuw v.C. was de germanisering intens in Haspengouw, de provincie Namen, zuidelijk Henegouwen, Ostrevant en noordelijk Artois, zwak in Vlaanderen en Brabant en ze ontbrak totaal in de Ardennen en de Moezelstreek. In de 4de eeuw n.C. reikte het geromaniseerde gebied noordwaarts tot ongeveer Gent, Antwerpen, Leuven, Keulen. Westelijk Pas-de-Calais, oostwaarts ongeveer tot Rijsel, was toen echter reeds

gegermaniseerd; dit is in overeenstemming met de namen *Litus Saxonicum* en *Pagus Leticus*.

J. LECHANTEUR : *Des calembours en Wallonie*.

Lezingen gehouden in de Vlaamse afdeling :

J. TAELEDEMAN : *Het vocalisme van het Gentse dialect (synchroon en diachroon)*.

Op het systematisch-fonetische vlak vallen aan het Gents vooral de lange monoftongen op; daarnaast komen er echter ook centerende en sluitende diftongen van het lange type voor, alsook korte nasaalvokalen. Op grond van synchrone alternanties en distributionele overwegingen kunnen de 35 systematisch-fonetische segmenten op het systematisch-fonologische vlak teruggebracht worden tot 16 onderliggende vokaalfonemen. Daarbij dienen we van vijf allofonieregels gebruik te maken. Die blijken hiërarchisch lager te staan dan de allofonieregels voor de nasalen.

Het Gentse vokaalsysteem heeft pas na 1550 grote omstruktureringen ondergaan.

J. TAELEDEMAN : *Het consonantisme van het Gentse dialect (synchroon en diachroon)*.

Allereerst wordt het synchrone systeem beschreven. Daarbij komen achtereenvolgens foneeminventaris, distributiekennmerken en realisatieregels ter sprake. In het realisatiebeeld van het Gents vallen een aantal eigenaardigheden sterk op : de uvulaire *R*, het onstabiele karakter van de *n*, geen synkope van intervokalische *d* maar vervanging door een glijder, depalatalisatie en assibilatie van *f* en *z*, de realisatie van intervokalische *ng* als *ng* en de realisatie van intervokalische *sk* als *sχ*. De laatste drie kenmerken zijn aan sociale stigmatisering toe; in „beschaafder” Gents blijven ze meestal achterwege.

Bij een situering van het Gents (partim consonantisme) in zijn historisch en geografisch taallandschap valt heel sterk de eilandpositie op. Daarbij zijn nog drie tendenzen te onderscheiden :

1. Gedeeltelijke parallelie met de Brabantse dialecten.
2. Afwezigheid van een aantal fonologische processen die wel heel

sterk hun stempel op de omringende plattelandsdialecten gedrukt hebben.

3. Behoud van enkele clusters die op het omringende platteland doorgaans vereenvoudigd zijn (*ng* en *sx*).

M. GYSSELING : *Een nieuwe visie op de etymologie van de Germaanse persoonsnamen. Indogermaanse woordvelden.*

Na het onderzoek van de prehistorische waternamen, nederzettingnamen, volksnamen, godennamen en niet-Germaanse persoonsnamen is spreker tot de overtuiging gekomen dat de Germaanse persoonsnaambestanddelen veel ouder zijn dan tot dusver aangenomen werd. Dit leidde tot een kritisch onderzoek van het *Indogermanisches Etymologisches Wörterbuch* van Pokorny, dat slordig blijkt te zijn. De studie van de betekenisverschuivingen leidde op haar beurt tot een studie van de oorsprong van de Indogermaanse woordenschat. Ten grondslag hieraan liggen woordkernen die vooral hetzij in het eten en het zuigen, hetzij in het ademen en blazen zijn ontstaan. Door uitbreiding ontstonden uit deze woordkernen de wortels. De oorsprong van het tellen, de voornaamwoorden, enz. wordt nagegaan.

Lezingen gehouden in de Waalse afdeling :

M. PIRON : *Syntagmes wallons exprimant l'étonnement, le souhait, etc.*

P. RUELLE : *Quelques mots borains exprimant la petite ou la grande quantité.*

J. GERMAIN : *A propos d'un récent colloque d'onomas-tique.*

De *samenstelling van de Commissie* heeft in 1981 geen wijzigingen ondergaan.

Het *bestuur van de Commissie* voor de periode 1981-1983 werd als volgt samengesteld : dhr. P. RUELLE, voorzitter; dhr. A. STEVENS, ondervoorzitter; dhr. V. F. VANACKER, voorzitter van de Vlaamse afdeling; dhr. J. LECHANTEUR,

voorzitter van de Waalse afdeling; mev. R. MANTOU, secretaris van de Waalse afdeling; dhr. F. DEBRABANDERE, secretaris van de Vlaamse afdeling; dhr. A. BOILEAU blijft als algemeen secretaris van de Commissie fungeren maar krijgt daarbij hulp van dhr. F. DEBRABANDERE.

Publikaties van de Commissie : Deel LIII (1979) van de *Handelingen* is in maart 1981 verschenen. Deel LIV (1980) van de *Handelingen* zal in februari 1982 verschijnen. Het bevat, buiten het gewone administratieve gedeelte, de volgende bijdragen : *Indo-Europese volksnamen in West-Europa* door M. GYSSELING; *Toponymie van Brecht II* door R. VAN DEN EECKHAUT; *Toponymie d'Évrehailles* door J. GERMAIN; *Le vocabulaire des actes originaux rédigés en français dans la partie flamingante du comté de Flandre (1250-1350) V* door R. MANTOU en *De persoonsnamenstudie in 1975-1979* door C. MARIJNISSEN. Deel LV (1981) is in voorbereiding en zal eind 1982 of begin 1983 verschijnen.

De uitgaven van de Commissie werden regelmatig uitgedeeld aan alle instellingen, tijdschriften en personen met wie wij *ruilbetrekkingen* onderhouden. Honderdvijftig exemplaren van de *Handelingen* werden de wetenschappelijke centra van de Belgische universiteiten ter beschikking gesteld voor vorsers en studenten die bijzonder belang stellen in dialectologische en naamkundige studies.

Inzake *straatnaamgeving en straatnaamverandering* werd de Commissie in 1981 geraadpleegd door 85 (Waalse, Brusselsse en duitstalige) gemeenten, waarvan de namen hieronder volgen :

Aarlen, Aat, Aiseau-Presles, Amel, Andenne, Anderlecht, Ans, Anthisnes, Assesse, Aubange, Aywaille, Bergen, Batrix, Bevekom, Beyne-Heusay, Binche, Bitsingen, Blégny, Les Bons Villers, Borgworm, Brussel, Chapelle-lez-Herlai-

mont, Chapon, Charleroi, Chastre, Châtelet, Courcelles, Coutvin, Dinant, Dison, Doornik, Edingen, Eigenbrakel, Elzele, Engis, Erquelines, Estaimpuis, Evere, Farciennes, Fernelmont, Fleurus, Florennes, Fontaine-l'Évêque, Fosses-la-Ville, Frameries, Geldenaken, Genappe, Grâce-Hollogne, Ham-sur-Heure-Nalinnes, Hoei, Jupille, Juprelle, Komen, Leuze, Meix-devant-Virton, Modave, Moeskroen, Mont de l'Enclus, Montigny-le-Tilleul, Momignies, Namen, Neupré, Nijvel, Orp-Jauche, Ottignies-Louvain-la-Neuve, Phillippeville, Pont-à-Celles, Profondeville, Saint-Georges-sur-Meuse, Sankt-Vith, Seraing, Sint-Lambrechts-Woluwe, Sivry-Rance, Sombreffe, Spa, Thuin, Tubeke, Ukkel, Verlaine, Verviers, Villers-la-Ville, Virton, Walhain, Welkenraedt, Yvoir.

De Commissie heeft de *taalkundige revisie van de geografische namen van de stafkaarten*, die door het Nationaal Geografisch Instituut uitgegeven worden, voortgezet.

Voor de Vlaamse afdeling heeft het Instituut voor Naamkunde te Leuven, onder leiding van de heer K. ROELANDTS, 2.974 toponiemen onderzocht die in de dossiers van 47 gemeenten voorkomen : Aalst, Alveringem, Ardooie, Berlare, Dendermonde, De Pinte, Destelbergen, Diksmuide, Erpe-Mere, Gavere, Gent, Hamme, Hooglede, Houthulst, Ichtegem, Ieper, Izegem, Koekelare, Kortemark, Laarne, Langemark, Lebbeke, Lede, Lichtervelde, Lochristi, Lokeren, Lo-Reninge, Lovendegem, Melle, Merelbeke, Moorslede, Nazareth, Oosterzele, Oostkamp, Roeselare, Sint-Lievens-Houtem, Sint-Martens-Latem, Staden, Torhout, Veurne, Vleteren, Wetteren, Wichelen, Wingene, Zele, Zingem en Zonnebeke.

De Waalse afdeling, onder leiding van de heer J. HERBILLON, heeft 2.237 toponiemen onderzocht die op de vol-

gende kaartbladen voorkomen : 46/1 Le Rœulx, 46/2 Seneffe, 46/3 Gouy-lez-Piéton, 46/4 Gosselies, 46/5 Binche, 46/6 Morlanwelz-Mariemont, 46/7 Fontaine-l'Évêque, 46/8 Charleroi, 53/1 Biesme, 54/1 Natoye, 54/5 Achène, 54/6 Leignon, 59/1 Houyet, 59/2 Han-sur-Lesse, 59/3 Rochefort en 59/4 Nassogne.

Met verschuldigde hoogachting,

Luik en Bergen, 16 januari 1982.

De Secretaris,
A. BOILEAU.

De Voorzitter,
P. RUELLE.